

ЗАТВЕРДЖЕНО

**Рішення обласної ради
від 23 грудня 2023 року № 727-VIII
(XX сесія VIII скликання)**

**Програма розвитку соціальних послуг
та психосоціальної допомоги в
Харківській області
на 2023 – 2027 роки**

м. Харків
2023 рік

ПАСПОРТ

Програми розвитку соціальних послуг та психосоціальної допомоги
в Харківській області на 2023 - 2027 роки

1.	Ініціатор розроблення Програми	Харківська обласна державна (військова) адміністрація
2.	Дата, номер і назва розпорядчого документа про розроблення Програми (за наявністю) та/або нормативно-правові підстави її розроблення	Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні», Закон України «Про соціальні послуги», Закон України «Про правовий режим воєнного стану», Указ Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні», затверджений Законом України від 24 лютого 2022 року № 2102-IX (зі змінами), Концепція розвитку охорони психічного здоров'я в Україні на період до 2030 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2017 року № 1018-р, Концепція створення та розвитку системи раннього втручання, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 26 травня 2021 року № 517-р
3.	Розробник Програми	Департамент соціального захисту населення Харківської обласної державної (військової) адміністрації
4.	Співрозробники Програми	Структурні підрозділи Харківської обласної державної (військової) адміністрації
5.	Відповідальний виконавець	Департамент соціального захисту населення Харківської обласної державної (військової) адміністрації
6.	Учасники Програми	Департамент соціального захисту населення Харківської обласної державної (військової) адміністрації, Департамент масових комунікацій та забезпечення доступу до публічної інформації Харківської обласної державної (військової) адміністрації, Департамент науки і освіти Харківської обласної державної (військової) адміністрації, Департамент охорони здоров'я Харківської обласної державної (військової) адміністрації, Департамент цифрової трансформації регіону

		Харківської обласної державної (військової) адміністрації, Департамент культури і туризму Харківської обласної державної (військової) адміністрації, управління у справах молоді та спорту Харківської обласної державної (військової) адміністрації, Харківський обласний центр соціальних служб, Обласний центр по нарахуванню та здійсненню соціальних виплат, районні державні (військові) адміністрації, військові адміністрації населених пунктів, органи місцевого самоврядування (за згодою), громадські організації (за згодою), заклади охорони здоров'я, ФОП (за згодою) тощо
7.	Термін реалізації Програми	2023 — 2027 роки
7.1	Етапи виконання Програми (для довгострокових програм)	1 етап: 2023 рік – 0 тис. грн; 2 етап: 2024 рік – 12465,0 тис. грн; 3 етап: 2025 рік – 11495,0 тис. грн; 4 етап: 2026 рік – 12515,0 тис. грн; 5 етап: 2027 рік – 12515,0 тис. грн
8.	Загальний обсяг фінансування ресурсів, необхідних для реалізації Програми, всього у тому числі:	48990,0 тис. грн
8.1	коштів обласного бюджету: коштів місцевих бюджетів (за умови обов'язкового співфінансування):	28990,0 тис. грн; 20000,0 тис. грн

З М І С Т:

1.	Визначення проблеми, на вирішення якої спрямована Програма	3
2.	Мета Програми	4
3.	Основні завдання Програми	4
4.	Шляхи і засоби вирішення проблеми, обсяги та джерела фінансування, строки та етапи виконання Програми	4
5.	Ключові показники результативності Програми	6
6.	Очікувані результати від реалізації Програми	7
7.	Координація і контроль за ходом виконання Програми	7
8.	Завдання та заходи Програми	8

1. Визначення проблеми, на вирішення якої спрямована Програма

Одним із головних завдань у сфері соціального захисту є забезпечення громадян своєчасною, доступною, якісною підтримкою шляхом розвитку системи надання соціальних послуг та здійснення соціальної роботи, наближеної до кращих європейських практик.

Повномасштабне вторгнення російської федерації в Україну та запровадження воєнного стану стало величезним викликом для системи.

Сутність соціальних послуг полягає в тому, що вони надаються людям, які опинились у біді й не можуть самотійно з цим впоратись.

Шкода, у тому числі психологічна, матеріальна, фізична, що завдана війною, бойовими діями, тимчасовою окупацією, є одним із чинників, який негативно впливає на життя людини, сім'ї, зокрема сім'ї з дітьми, тому сьогодні більшість наших громадян потребують допомоги соціальних працівників, фахівців соціальної роботи, психологів. Надзвичайно загострилася проблема захисту ментального здоров'я.

Організуюючи соціальну роботу в умовах воєнного стану, місцеві органи влади працювали за механізмом екстреного (кризового) надання соціальних послуг: догляд вдома, стаціонарний догляд, надання притулку, консультування, соціальний супровід сімей із дітьми, натуральна допомога та інше.

Надання соціальних послуг регулюється Законом України «Про соціальні послуги».

В області створена мережа суб'єктів, які надають соціальні послуги відповідно до Державних стандартів, з урахуванням особливостей і потреб різних категорій населення (особи похилого віку; особи з інвалідністю всіх вікових категорій; сім'ї/особи, які перебувають у складних життєвих обставинах; багатодітні, малозабезпечені сім'ї; внутрішньо переміщені особи тощо).

У 53 територіальних громадах утворено комунальних надавачів соціальних послуг (територіальні центри соціального обслуговування (надання соціальних послуг), центри надання соціальних послуг, центри соціальних служб та інше). У 3 територіальних громадах (Старосалтівська, Малоданилівська, Петропавлівська) відсутні надавачі соціальних послуг. Разом із тим, Старосалтівська, Малоданилівська громади уклали договори з надавачами соціальних послуг з інших громад з метою забезпечення соціальними послугами мешканців громад.

У 27 громадах надаються 8 та більше послуг, у 21 громаді - від 5 до 7, у 8 - менше 5. Поряд із тим, Законом України «Про соціальні послуги» передбачено надання 18 базових соціальних послуг. Зважаючи на реалії сьогодення, територіальні громади стикаються з проблемою обмежених фінансових ресурсів, що не дозволяє їм самотійно, без додаткової фінансової підтримки, забезпечити розвиток системи надання соціальних послуг та психологічної допомоги. Одним із шляхів вирішення проблеми є залучення коштів міжнародних донорів та надання підтримки з обласного бюджету.

2. Мета Програми

Метою Програми є

- забезпечення розвитку системи надання соціальних послуг та психологічної допомоги в області;
- покращення психічного здоров'я та підвищення якості життя людей, які постраждали від війни, осіб із психічними та інтелектуальними порушеннями;
- сприяння підвищенню рівня життя та включення до соціальних спільнот людей, які постраждали від війни, та осіб із психічними та інтелектуальними порушеннями.

3. Основні завдання Програми

Основними завданнями Програми є:

- проведення інформаційних та організаційних заходів із популяризації охорони психічного здоров'я й розвитку системи надання соціальних послуг та психологічної допомоги;
- здійснення методичного забезпечення та проведення навчальних заходів;
- надання психіатричної допомоги та соціально-психологічної підтримки.

4. Шляхи і засоби вирішення проблеми, обсяги та джерела фінансування, строки та етапи виконання Програми

Для досягнення мети необхідна консолідація зусиль для покращення якості життя постраждалого внаслідок війни населення та дотримання прав і свобод людей із психічними та інтелектуальними порушеннями шляхом розбудови системи надання соціальних послуг та послуг у сфері психічного здоров'я та психосоціальної підтримки, психологічної допомоги у різних секторах (освіта, соціальна сфера, охорона здоров'я, культура, спорт тощо).

Розв'язання вищезазначених проблем передбачається шляхом розроблення заходів щодо підвищення якості надання соціальних послуг, обізнаності громадян про механізми відновлення ментального здоров'я, про засоби та види психологічної допомоги, зміцнення інституту сім'ї, підвищення компетентності працівників, батьків або осіб, що їх замінюють, з питань збереження психічного здоров'я дітей, зокрема:

інформування населення з питань психологічної допомоги, в тому числі шляхом розповсюдження інформаційних матеріалів;

підтримання в актуальному стані інтерактивної карти надання соціальних послуг та психосоціальної підтримки;

здійснення моніторингу стану психосоціальної підтримки населення, запровадження на базі Харківського обласного центру соціальних служб роботи телефонної «гарячої лінії»;

посилення системи надання соціальних послуг та психосоціальної підтримки, у тому числі шляхом:

- 1) сприяння створенню центрів життєстійкості в територіальних громадах області;
- 2) створення дитячих просторів з кімнатою психосоціальної підтримки для батьків;
- 3) обладнання приміщень для занять «школи батьківської компетентності»;
- 4) запровадження послуги денного догляду та підтриманого проживання;
- 5) соціального замовлення;

вжиття заходів щодо стимулювання комунальних установ та закладів, в яких запроваджено надання соціальних послуг за соціальним замовленням, шляхом придбання для них додаткового обладнання, меблів та технічного оснащення тощо;

створення на базі Харківського обласного центру соціальних служб навчально-методичного центру для підвищення професійних компетентностей та забезпечення його діяльності, зокрема:

- проведення поточного ремонту приміщення центру;
- придбання обладнання та необхідного оснащення;
- утримання центру;

проведення роботи з підбору фізичних осіб, які надаватимуть соціальні послуги з догляду без здійснення підприємницької діяльності на професійній основі; направлення їх до служби зайнятості з метою отримання ваучера для проходження відповідного навчання;

вжиття заходів щодо розширення для осіб похилого віку переліку послуг та забезпечення їхнього надання шляхом:

- створення центрів освіти для дорослих (майданчиків для людей поважного віку (шахових клубів, творчих майстерень, класів з комп'ютерної грамотності тощо));
- сприяння створенню рад поважних громадян або рад ветеранів та залучення їх до визначення потреб осіб похилого віку у соціальних послугах;

вжиття заходів із вивчення кращих практик надання соціальних послуг, психологічної допомоги та психосоціальної підтримки з виїздом до громад інших регіонів України; здійснення навчальних візитів за кордон для обміну досвідом;

методичне забезпечення роботи працівників – надавачів соціальних послуг щодо психосоціальної підтримки та психологічної допомоги в умовах війни;

організація та проведення семінарів, тренінгів, вебінарів для працівників – надавачів соціальних послуг з надання першої психологічної допомоги, самопомоги, профілактики емоційного та професійного вигорання;

підвищення професійних компетентностей з питань психологічного здоров'я працівників галузей освіти, соціального захисту населення, культури, охорони здоров'я, молоді та спорту (з залученням сторонніх викладачів);

розвиток системи раннього втручання та підготовка команд спеціалістів у громадах області;

навчання фахівців – надавачів соціальних послуг, які надаватимуть соціальну послугу «медіація»;

надання необхідної соціально-психологічної підтримки та допомоги сім'ям із дітьми, які зазнали впливу війни; сім'ям із дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування; сім'ям, які опинились у складних життєвих обставинах; сім'ям військовослужбовців;

здійснення супроводу і лікування дорослих та дітей із психічними розладами на первинному рівні медичної допомоги;

надання психіатричної допомоги дорослим та дітям у стаціонарних умовах;

забезпечення діяльності мультидисциплінарних команд із надання психіатричної допомоги, що діють при закладах охорони здоров'я.

Фінансове забезпечення реалізації Програми.

Джерелами фінансування заходів Програми є кошти обласного бюджету, бюджетів територіальних громад (за умови обов'язкового співфінансування), кошти Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття, кошти міжнародних донорів, а також інші джерела, не заборонені законодавством.

Обсяг видатків, необхідних для реалізації Програми, визначається щороку під час складання проєктів обласного бюджету та бюджетів територіальних громад на відповідний рік відповідно до реальних можливостей.

Програму передбачено реалізувати за 5 років: з 2023 року по 2027 рік включно.

Етапність виконання Програми визначається обласною військовою адміністрацією, враховуючи фінансові можливості обласного бюджету та бюджетів територіальних громад.

5. Ключові показники результативності Програми

Ключовими показниками результативності є:

підвищення обізнаності громадян про шляхи відновлення ментального здоров'я, про засоби та види психологічної допомоги;

доступність до інформації про надавачів соціальних послуг та психологічної допомоги;

розбудова системи надання соціальних послуг та психологічної допомоги;

створення сучасного навчального простору;

залучення фізичних осіб до надання соціальних послуг з догляду без здійснення підприємницької діяльності на професійній основі;

застосування найкращих практик з надання соціальних послуг, психологічної допомоги та психосоціальної підтримки;

забезпечення координації роботи надавачів соціальних послуг з надання психосоціальної підтримки та психологічної допомоги;

підвищення та удосконалення професійних навичок працівників – надавачів соціальних послуг; профілактика їхнього професійного та емоційного вигорання, підтримка емоційної стійкості та згуртованість у колективі;

удосконалення професійних компетентностей працівників закладів освіти, соціального захисту, культури, охорони здоров'я, молоді та спорту;

покращення розвитку дитини та підвищення якості життя родини;

подолання наслідків травмуючих подій та створення середовища, що сприяє здоровому розвитку та благополуччю сімей;

забезпечення надання первинної психологічної допомоги, раннє виявлення психічних розладів;

лікування психіатричних хворих у стаціонарних умовах;

забезпечення мобільної психіатричної допомоги.

6. Очікувані результати від реалізації Програми

Внаслідок реалізації Програми очікується створення цілісної та ефективної системи надання соціальних послуг та психологічної допомоги населенню області, підвищення рівня психічного здоров'я громадян та покращення якості їхнього життя, зокрема планується досягти забезпечення доступності усіх видів соціальної та психологічної допомоги.

7. Координація та контроль за ходом виконання Програми

Організаційне забезпечення виконання Програми покладається на Харківську обласну державну (військову) адміністрацію.

Координація дій щодо виконання заходів Програми покладається на відповідні структурні підрозділи Харківської обласної державної (військової) адміністрації, які визначені виконавцями.

Контроль за виконанням Програми здійснює Харківська обласна рада.

8. Напрями діяльності та заходи

Програми розвитку соціальних послуг та психосоціальної допомоги в Харківській області на 2023 – 2027 роки

Назва напрямку діяльності (пріоритетні завдання)	Зміст заходів Програми	Виконавці	Строк виконання	Джерела фінансування	Орієнтовні обсяги фінансування за роками, тис. грн						Очікуваний результат від виконання заходів
					усього	2023	2024	2025	2026	2027	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1. Інформаційні та організаційні заходи											
1.1. Популяризація психічного здоров'я	1.1.1. Інформування населення з питань психологічної допомоги, в тому числі шляхом розповсюдження інформаційних матеріалів	Департамент масових комунікацій та забезпечення доступу до публічної інформації Харківської обласної державної (військової) адміністрації, Департамент соціального захисту населення Харківської обласної державної (військової) адміністрації, Департамент науки і освіти Харківської обласної державної (військової) адміністрації, Департамент охорони здоров'я Харківської обласної державної (військової) адміністрації	2023-2027	Обласний бюджет	60,0		15,0	15,0	15,0	15,0	Підвищення обізнаності громадян про шляхи відновлення ментального здоров'я, про засоби та види психологічної допомоги
1.2. Розвиток системи надання соціальних послуг та психологічної допомоги	1.2.1. Підтримання в актуальному стані інтерактивної карти надання соціальних послуг та психосоціальної підтримки	Департамент соціального захисту населення Харківської обласної державної (військової) адміністрації, Обласний центр по нарахуванню та здійсненню соціальних виплат, Департамент цифрової трансформації регіону Харківської обласної державної (військової) адміністрації	2024-2027	Обласний бюджет та інші джерела, не заборонені законодавством	200,0		50,0	50,0	50,0	50,0	Доступність інформації про надавачів соціальних послуг та психологічної допомоги
	1.2.2. Моніторинг стану	Департамент соціального	2024-2027	Обласний	2000,0				1000,0	1000,0	Задоволення

Назва напрямку діяльності (пріоритетні завдання)	Зміст заходів Програми	Виконавці	Строк виконання	Джерела фінансування	Орієнтовні обсяги фінансування за роками, тис. грн						Очікуваний результат від виконання заходів
					усього	2023	2024	2025	2026	2027	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	психосоціальної підтримки населення, запровадження на базі Харківського обласного центру соціальних служб роботи телефонної «гарячої лінії»	захисту населення Харківської обласної державної (військової) адміністрації, Харківський обласний центр соціальних служб разом з Дитячим фондом ООН (ЮНІСЕФ) (за згодою)		бюджет Кошти Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ)			у межах затвердженого кошторису	у межах затвердженого кошторису			потреби мешканців у психосоціальної підтримці
	1.2.3. Розбудова системи надання соціальних послуг та психологічної допомоги, у тому числі шляхом: - сприяння створенню центрів життєстійкості в територіальних громадах області; - створення дитячих просторів із кімнатою психосоціальної підтримки для батьків; - обладнання приміщень для занять школи батьківської компетентності; - запровадження послуг денного догляду та підтриманого проживання; -соціального замовлення	Департамент соціального захисту населення Харківської обласної державної (військової) адміністрації, військові адміністрації населених пунктів, органи місцевого самоврядування (за згодою), громадські організації (у тому числі міжнародні) (за згодою)	2023-2027	Обласний бюджет Бюджети територіальних громад Кошти міжнародних донорів та інші джерела, не заборонені законодавством	20000,0 20000,0		5000,0 5000,0	5000,0 5000,0	5000,0 5000,0	5000,0 5000,0	Розбудова системи надання соціальних послуг та психологічної допомоги
	1.2.4. Стимулювання комунальних установ та закладів, де запроваджено надання соціальних послуг за соціальним замовленням шляхом придбання для них додаткового обладнання, меблів, засобів технічного оснащення тощо	Департамент соціального захисту населення Харківської обласної державної (військової) адміністрації разом із громадськими міжнародними організаціями	2024-2027	Кошти міжнародних донорів та інші джерела, не заборонені законодавством							
	1.2.5. Створення на базі	Департамент соціального	2024-2027	Обласний	3000,0		1500,0	500,0	500,0	500,0	Створення

Назва напрямку діяльності (пріоритетні завдання)	Зміст заходів Програми	Виконавці	Строк виконання	Джерела фінансування	Орієнтовні обсяги фінансування за роками, тис. грн						Очікуваний результат від виконання заходів
					усього	2023	2024	2025	2026	2027	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	Харківського обласного центру соціальних служб навчально-методичного центру для підвищення професійних компетентностей та забезпечення його діяльності: - придбання обладнання та необхідного оснащення; - утримання центру	захисту населення Харківської обласної державної (військової) адміністрації, Харківський обласний центр соціальних служб, за участі міжнародних організацій (за згодою)		бюджет Кошти міжнародних донорів та інші джерела, не заборонені законодавством							сучасного навчального простору
	1.2.6. Проведення роботи з підбору фізичних осіб, які надаватимуть соціальні послуги з догляду без здійснення підприємницької діяльності на професійній основі; направлення їх до служби зайнятості з метою отримання ваучеру для проходження відповідного навчання	Військовій адміністрації населених пунктів, органи місцевого самоврядування, Харківський обласний центр зайнятості	2023-2027	Кошти Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття у межах затвердженого кошторису							Залучення фізичних осіб до надання соціальних послуг з догляду без здійснення підприємницької діяльності на професійній основі
	1.2.7. Розширення переліку послуг для осіб похилого віку та забезпечення надання таких послуг шляхом: - створення Центрів освіти для дорослих (майданчиків для людей поважного віку (шахових клубів, творчих майстерень, класів з комп'ютерної грамотності, тощо)); - сприяння створенню Рад поважних громадян або Рад ветеранів та залучення	Військовій адміністрації населених пунктів, органи місцевого самоврядування	2023-2027	Місцеві бюджети територіальних громад та інші джерела, не заборонені законодавством							

Назва напрямку діяльності (пріоритетні завдання)	Зміст заходів Програми	Виконавці	Строк виконання	Джерела фінансування	Орієнтовні обсяги фінансування за роками, тис. грн						Очікуваний результат від виконання заходів
					усього	2023	2024	2025	2026	2027	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	їх до визначення потреб осіб похилого віку у соціальних послугах										
	1.2.8. Вивчення кращих практик надання соціальних послуг, психологічної допомоги та психосоціальної підтримки з виїздом до громад інших регіонів України. Здійснення навчальних візитів за кордон для ознайомлення з досвідом	Департамент соціального захисту населення Харківської обласної державної (військової) адміністрації, Харківський обласний центр соціальних служб	2024-2027	Обласний бюджет	1200,0		300,0	300,0	300,0	300,0	Застосування найкращих практик з надання соціальних послуг, психологічної допомоги та психосоціальної підтримки
2. Методичне забезпечення та проведення навчальних заходів											
2.1. Методичне забезпечення та проведення навчальних заходів	2.1.1. Методичне забезпечення роботи працівників – надавачів соціальних послуг щодо психо-соціальної підтримки та психологічної допомоги в умовах війни	Харківський обласний центр соціальних служб	2023-2027								Забезпечення координації роботи надавачів соціальних послуг з надання психосоціальної підтримки та психологічної допомоги
	2.1.2. Організація та проведення семінарів, тренінгів, вебінарів для працівників – надавачів соціальних послуг з надання першої психологічної допомоги, самопомоги, профілактики емоційного та професійного вигорання	Харківський обласний центр соціальних служб	2023-2027	Обласний бюджет	600,0		150,0	150,0	150,0	150,0	Підвищення та удосконалення професійних навичок працівників – надавачів соціальних послуг; профілактика їхнього професійного та емоційного

Назва напрямку діяльності (пріоритетні завдання)	Зміст заходів Програми	Виконавці	Строк виконання	Джерела фінансування	Орієнтовні обсяги фінансування за роками, тис. грн						Очікуваний результат від виконання заходів
					усього	2023	2024	2025	2026	2027	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
											вигорання, підтримка емоційної стійкості та згуртованість у колективі
	2.1.3. Підвищення професійних компетентностей з питань психологічного здоров'я працівників галузей освіти, соціального захисту населення, культури, охорони здоров'я, молоді та спорту (із залученням сторонніх викладачів)	Департамент соціального захисту населення Харківської обласної державної (військової) адміністрації, Харківській обласний центр соціальних служб за участю Департаменту науки і освіти Харківської обласної державної (військової) адміністрації, Департаменту культури і туризму Харківської обласної державної (військової) адміністрації, Департаменту охорони здоров'я Харківської обласної державної (військової) адміністрації, Управління у справах молоді та спорту Харківської обласної державної (військової) адміністрації	2024-2027	Обласний бюджет	600,0		150,0	150,0	150,0	150,0	Удосконалення професійних компетентностей працівників закладів освіти, соціального захисту, культури, охорони здоров'я, молоді та спорту
	2.1.4. Розвиток системи раннього втручання та підготовка команд спеціалістів у громадах області	Департамент соціального захисту населення Харківської обласної державної (військової) адміністрації, Харківський обласний центр соціальних служб спільно з Благодійним фондом «Інститут раннього	2024-2027	Обласний бюджет	930,0		200,0	230,0	250,0	250,0	Покращення розвитку дитини та підвищення якості життя родини

Назва напрямку діяльності (пріоритетні завдання)	Зміст заходів Програми	Виконавці	Строк виконання	Джерела фінансування	Орієнтовні обсяги фінансування за роками, тис. грн					Очікуваний результат від виконання заходів	
					усього	2023	2024	2025	2026		2027
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	діяльності мультидисциплінарних команд з надання психіатричної допомоги, що діють при закладах охорони здоров'я	здоров'я Харківської обласної державної (військової) адміністрації, заклади охорони здоров'я, ФОП (за згодою)		відповідної програми медичних гарантій (державний бюджет)							мобільної психіатричної допомоги
				Обласний бюджет	28990,0		7465,0	6495,0	7515,0	7515,0	
				Місцеві бюджети територіальних громад	20000,0		5000,0	5000,0	5000,0	5000,0	
Всього за роками:					48990,0		12465,0	11495,0	12515,0	12515,0	

**Керуючий справами
виконавчого апарату обласної ради**

Оксана МАЛИШЕВА